

La Societat Coral Obrera La Glòria Sentmenat Exemple de treball voluntari

Jaume Verdaguer Famades, Grup d'Amics del Museu – Arxiu de Sentmenat

Jo, avui, us parlaré del valor i predisposició d'algunes persones al treball desinteressat i voluntari en pro del bé comú que tenim al nostre poble, Sentmenat. Es tracta de la Societat Coral Obrera La Glòria Sentmenat, un clar exemple històric i a la vegada plenament actual.

La Societat Coral Obrera La Glòria Sentmenat, va ser fundada l'any 1895, dintre d'aquell moviment coral tan popular de l'època, impulsat per Josep Anselm Clavé. Un nombrós grup de treballadors de les fàbriques de teixits i de pagesos, en la seva gran majoria rabassaires, que després de la jornada laboral habitualment es trobaven a la cerveseria Valentí del carrer de Caldes, decidiren també formar un Cor.

Després de l'arribada de la democràcia, concretament en els anys 1980, 1981 i 1982, al nostre poble es va publicar una revista mensual titulada "La Veu de Sentmenat". Un servidor de vostès, que actualment ja tinc 83 anys, en aquella època tenia en aquesta revista i a càrrec meu, una secció dedicada a la gent gran titulada "els nostres avis"; aquest treball em va donar l'ocasió de poder entrevistar a algunes persones que havien participat personalment en aquella moguda social i em varen explicar la seva vivència d'aquells fets.

M'explicaven que en l'any 1908, malgrat que sabien que no podien comptar amb cap mena d'ajut, decidiren comprar un terreny i iniciar la construcció dels seus propis locals. Amb aquest projecte al cap, aquells homes que havien ajuntat les seves veus per formar un Cor, decidiren també posar en comú l'únic recurs que tots posseïen: els seus braços, el seu treball; el treball, que és el capital dels pobres. Aquella obra va constituir un autèntic esclat de voluntarisme com mai s'havia vist a Sentmenat.

Hi treballaren voluntàriament obrers de les fàbriques tèxtils, jornalers i pagesos, que plens d'aquella beneïda rauxa hi anaven a picar, moltes vegades al vespre i a la llum de les llanternes, per obrir fonaments i rebaixar el terreny per fer els soterranis. També anaven a la riera a carregar carros de sorra o pedres per fer les parets. Només una causa noble, un profund anhel col·lectiu de millora social i cultural, un irrefrenable desig de demostrar el que eren capaços de fer junts, podia provocar entre els nostres avantpassats un esclat com aquell de solidaritat i de voluntarisme que només sorgeix quan la gent sent verdadera il·lusió per un projecte.

Per poder disposar de diners per comprar els materials per a l'obra, la Societat Coral va emetre obligacions de 25 ptes. a un interès del 3 per cent anual i també accions voluntàries de 5 ptes. que varen adquirir, en la seva gran majoria, els mateixos socis.

En l'any 1911, quan es va iniciar la construcció de la Sala d'Actes de la Societat, el treball voluntari dels socis va ser fonamental per poder assolir la totalitat de la seva construcció.

El dia 22 de febrer de 1915, un furiós huracà es va abatre sobre el nostre Vallès i la paret de la Sala d'Actes del costat de ponent va caure sencera sobre l'escenari. Una nova crida als socis va ser feta perquè hi anessin a treballar voluntàriament netejant de morter

els totxos per refer la paret; novament i als vespres, els voluntaris tornaren a aixecar la paret. Encara es pot veure en el teló de l'escenari, el gran estrep – ara cosit curiosament – que va resultar d'aquest episodi. Encara recordo que una cobla feta per aquells anys sobre aquest tema acabava dient "... podeu ser pobres, però en un mes heu fet les obres».

El dia 4 de juliol de 1926 va passar a formar part de la Societat Coral la cooperativa de consum La Familiar Sentmenatencs i el Gremio de Agricultores de Sentmenat.

En l'any 1927 es va fer una emissió d'accions voluntàries de 50 ptes. cada una per poder adquirir un molí triturador de gra. Aquest molí, mogut ja amb energia elèctrica, era molt necessari al nostre poble, ja que els pagesos havien d'anar a fer moldre el seu gra fora de Sentmenat amb la consegüent pèrdua de temps i transport més llarg. Aquest molí fariner va ser instal·lat a banda però en els mateixos edificis de la Societat Coral, que ara, ja era quelcom més que un cor d'en Clavé.

Per formar-ne part, calia el testimoni de dos socis que afirmessin que l'aspirant a ser-ho es guanyava la vida treballant.

En els anys 1990 i arran del seu incendi i esfondrament, es va dir que el Gran Teatre del Liceu de Barcelona era l'obra més representativa de la rica gran burgesia catalana del segle XIX. Doncs bé, salvant les enormes distàncies que hi ha entre l'un i l'altre i en ple coneixement de la seva història, us puc assegurar que els edificis de la Societat Coral Obrera La Glòria Sentmenatencs és l'obra més representativa, el testimoni material que ens ha quedat d'una ferma voluntat col·lectiva de regeneració cultural i de l'esperit de superació i de progrés que tenien els treballadors sentmenatencs dels primers anys del segle passat.

Malgrat que els seus estatuts fundacionals manifesten que aquesta entitat era apolítica, les idees llibertàries hi arrelaren cada vegada més i en el decurs de la nostra guerra civil aquesta entitat va ser la seu del sindicat de la C.N.T. de Sentmenat.

Acabada la guerra, els béns i els locals de la Societat Coral Obrera La Glòria Sentmenatenca varen ser oficialment confiscats el dia 9 de desembre de 1947, per acord de la “Comisión Calificadora de Bienes Sindicales Marxistas”, a l’empara de la “Ley de Responsabilidades Politicas” del 9 de febrer de 1939, encara que de fet ja ho eren des del mes de gener de 1939, amb l’entrada al poble del Marquès de Sentmenat amb les seves tropes de cavalleria mora.

Al llarg de gairebé 50 anys, aquesta entitat va portar tres o quatre noms postissos escrits a la façana, l’últim dels quals era, Centro Recreativo; aleshores n’era el propietari titular la Cambra Agrària local. Aquell sindicat de pagesos va fer fallida i va estar a punt de vendre aquells ja decrepits edificis, per poder pagar els deutes.

En l’any 1988, la seva titularitat va tornar als seus legítims propietaris i el seu veritable nom va tornar a ser escrit amb joia a la façana.

Una nova crida al treball voluntari va ser feta als socis perquè hi anessin a donar un cop de mà als treballs de restauració de l’anomenat “Salonet”.

En l’any 1995, amb motiu de la celebració del seu centenari, la Generalitat de Catalunya va concedir a la nostra Societat Coral la Creu de Sant Jordi. El document acreditatiu que acompanya aquest preuat guardó diu: “per la defensa que ha fet de la llengua, la cultura i les tradicions catalanes”.

En ocasió del centenari, vaig tenir el goig de poder escriure en un petit llibre de 70 pàgines il·lustrades amb fotografies, la història

dels 100 primers anys de la nostra Societat Coral. Se'n varen editar 700 exemplars i aviat es varen esgotar.

Nosaltres, la gent de l'actual Societat Coral, els que hem heretat el valuós patrimoni d'aquests locals que els nostres avantpassats varen construir amb el seu esforç, també hem heretat d'ells i del seu exemple quelcom més que no consta en cap registre de la propietat; un altre tipus de patrimoni i aquest és immaterial: la predisposició i capacitat de treballar colze a colze i desinteressadament pel bé comú.

Una nova secció d'aquesta entitat va ser creada l'any 2007 i és coneguda popularment com "la Patilla". Està formada per socis fusters, pintors, manyans i gent traçada que sap fer de paleta i del que convingui; des d'aleshores actua invariablement tots els dissabtes al matí. Aquest grup, primerament dirigit per Francesc Permanyer Aymerich i després pel seu pare, el nostre actual president Josep Permanyer Argelaguet, arquitecte de professió, al llarg d'aquests deu anys, amb treball voluntari i perseverança hem sospedrat fonaments, obert rases pel clavegueram, ensorrat escales i parets per fer-ne de més adients, obrir noves sortides d'emergència, etc., aconseguint així adequar a la normativa vigent totes les dependències i locals públics de la nostra Societat Coral. Actualment tenim seccions de Ball de Gitanes, country, cant coral, excursionisme, ball de saló, aula de teatre, sardanes, secció d'escacs i ball de bastons.

I no solament això: en aquest mateix període de temps i d'acord amb la secció excursionista de l'entitat, la mateixa gent, amb molt de treball, hem restaurat i aconseguit que l'aigua tornés a rajar de les cinc fonts boscanes més emblemàtiques del nostre terme municipal perquè la natura de l'entorn del nostre poble no perdi el seu encant i en pugui gaudir tothom. Antigament eren els pa-

gesos i boscaters els que les cuidaven per poder tenir aigua fresca a l'abast per omplir el càntir quan treballaven a la vinya o al bosc; però en l'actualitat, de pagès o de boscaters en el nostre poble ja no en queda cap.

Per exemple: la font del Gurri, situada a mitja alçada de la muntanya del Puig de la Creu; alguns anys en el rigor de l'estiu, sol només gotejar. Com que no tenia pica, la poca aigua que rajava de la font es fonia en el terra i el bestiar del bosc, ocells, esquiroles, fagines, guineus, etc. d'aquell entorn no hi podien beure; nosaltres vàrem fer dues piques perquè, encara que l'aigua només degotés, al llarg del dia ja s'omplien i el bestiar en podia beure. També vàrem fer un pedrís per seure, una llarga paret de pedra seca per servir la feixa de sota la font i una taula de ciment armat. Per arribar a aquella font, només hi ha un estret corriol molt empinat i tant el ciment com la sorra, els vàrem haver de pujar a la motxilla. Restaurada aquella font, ens traslladarem a la Font de Bou.

La Font de Bou va quedar seca l'any 1988, en fer-se uns pous prop de Guanta que tallaren la deu d'aigua que alimentava la font. Com que no rajava la font, la gent va deixar d'anar-hi i quan nosaltres hi vàrem anar a veure si podíem fer-hi alguna cosa per arranjar-la, aquell gran espai ja s'havia convertit en un gran bardissar.

El que vàrem fer el primer dia va ser fer-hi una estassada general per deixar aquell espai lliure de bardisses i sotabosc. En dies posteriors, ens vàrem posar en contacte amb en Jaume Curtiellas Manyosa, perquè vingués un dia amb el vímec a mirar si podíem trobar una nova deu d'aigua que fes possible la construcció d'una nova font. La sort ens va somriure i després de diverses passades per aquell terreny, molt atent ell i amb el vímec ben travat a la cintura, ens va poder indicar el lloc exacte on havíem de comen-

çar a picar. Efectivament, just en aquell lloc i a dos metres de fondària, vàrem trobar la nova i generosa deu d'aigua que necessitàvem; però l'aigua brollava a dos metres de profunditat. Com que el terreny en aquell indret fa un xic de pendent, després de tirar nivells i calcular possibilitats, decidírem obrir una rasa de 21 metres de llargària per fer la font més avall. Disposàvem de 50 cm de desnivell per esmerçar-los per donar un 1% de pendent al tub de l'aigua i aconseguir que la nova font ragés un xic alta.

Obrir aquella rasa de 21 metres va ser una tasca realment feixuga perquè vàrem haver d'extreure pedres molt grans per poder-nos obrir pas.

Una vegada recuperada la Font de Bou, hi vàrem fer una gran festa: va venir-hi la Coral amb la seva directora M. Pepa Duran a cantar-hi tres o quatre cançons adients al lloc i al fet; era la primavera de l'any 2004 i aquell dia, junt amb els meus fills, jo també vaig celebrar-hi els meus primers 70 anys de vida.

L'experiència ens ha ensenyat que aquesta forma d'organització col·lectiva per al treball voluntari necessita, pel seu bon funcionament i durada, d'un tacte i consideració realment excepcionals perquè cal necessàriament que tothom s'hi senti a gust. Cal crear un ambient de treball en el qual, amb bona voluntat i companyonia es faci feina i a la vegada es gaudeixi fent-la minimitzant els possibles errors i animar-se els uns als altres. Cal considerar a tothom i escoltar els suggeriments de cadascun dels membres del grup sense menystenir a ningú; només així, seguint aquesta norma de comportament, pot funcionar i tenir continuïtat un grup d'aquestes característiques tan peculiars.

Recordo que per aquells dies participàrem en un concurs de la Caixa de Catalunya titulat "Territori i Paisatge", i vàrem aconse-

guir 2000 € que, per no haver de continuar gratant-nos la butxaca, utilitzàrem per poder comprar els materials com ciment, tubs de desaigua, fusta tractada pels bancs per seure a les taules i peces de ceràmica pel remat d'alguns pedrissos.

Animats i amb la moral ben amunt per haver tingut la sort d'haver trobat aquella nova deu d'aigua i aconseguit fer reviure Font de Bou, ens traslladàrem al saltant d'aigua de la riera de Montllor per desenterrar la Font de la Fagina que ja feia temps havia estat sepultada per una esllavissada de terres.

Allà, en aquell indret de salvatge bellesa, hi anàrem al llarg de tres anys, cada diumenge al matí a treballar; cal dir també, que hi vàrem fer molta feina: amb l'ajut d'un ternal i uns tres peus fets amb gruixudes branques de pi, vàrem moure grans pedres que vàrem posar a la part exterior de l'esplanada d'arran del penya-segat, augmentant així la seva extensió; hi construïrem una àmplia i sòlida barraca amb lloses de pedra per protegir la font d'una possible nova esllavissada de terra; hi férem la nova Font dels Llorens i hi construïrem una llarga escalinata de lloses de pedra que permet baixar al fons del saltant d'aigua i també hi construïrem dues taules de ciment armat amb els seus bancs per seure, fets amb fusta tractada. Uns dies érem 5 membres del grup a treballar; altres dies érem 7 o 8 companys a fer la feina i a esmorzar allà. Un dia, sense saber-ne res, vingueren l'alcaldesa Núria Colomer i alguns regidors del nostre Ajuntament de Sentmenat a portar-nos postres després d'esmorzar: un detall que ens va donar moral i els hi vàrem agrair.

Després de la Font de la Fagina passàrem a restaurar la Font de can Roure. D'aquesta font en parla el Dr. Ramon Pujadas Serratosa en el seu llibre sobre Sentmenat titulat "Memòria Medico – Topogràfica de Sentmanat", publicat l'any 1889. Explica que en

aquella època, cada any el dia 26 de juliol, dia de sant Joaquim i santa Anna, en aquella font es feia un aplec i que a la tarda, a l'era de la masia de can Roure es ballava al so del flabiol.

Aquesta font, situada arran de la riera de Sentmenat i un kilòmetre més avall del poble, va ser enterrada per allà l'any 1955. Resulta que, per aquella època, a uns 200 metres més avall de la font es va construir una granja de porcs i els propietaris la varen fer enterrar perquè no volien que ningú anés per allà, no fos el cas que els portessin la pesta porcina aleshores tan temuda. Passaren els anys i la granja va deixar de funcionar com a tal.

Devia ser a l'estiu de l'any 2008, que vàrem demanar permís als propietaris per poder desenterrar i restaurar la font. En donar-nos el seu consentiment, el primer que vàrem fer va ser localitzar el lloc exacte on era i desenterrar-la. Aleshores ens adonàrem que al llarg d'aquells 50 anys en què va restar enterrada, en el seu entorn més immediat havien crescut un pollancre i un plataner que ja eren molt grans i no quedava pràcticament espai per a la font. Llavors, per no perjudicar aquells arbres tan bonics i que tan bona ombra feien, decidírem traslladar-la set metres més amunt i això va comportar fer un rebaix i arrencar i treure centenars de carretons de terra per fer-li un espai pla, folgat i adient. Amb aquests treballs, descobrírem que l'aigua d'aquesta font prové d'una fuita de la vella mina que porta l'aigua als antics horts de can Meima, situats un kilòmetre més avall i ara abandonats. A més de la font, també hi construïrem un llarg pedrís per seure i una taula de ciment armat amb els seus seients de fusta tractada; a la gran quantitat de gent que vingueren a veure-la els va agradar molt i, modestament, jo també crec que ens va quedar força bé i poguérem compartir junts la satisfacció d'haver fet la feina ben feta.

Després d'això, passàrem a treballar la Font del Solei, aquesta ja

en terres de Sant Llorenç Savall, que havia deixat de rajar i també aconseguírem recuperar-la. Actualment, en el mes de novembre del 2017, estem treballant en la Font del Fargues també per recuperar-la de la torrentada que la va destruir i enterrar, per deixar-la més ben protegida de les violentes avingudes d'aigua i tan maca com era abans.

En el decurs de tots aquests treballs a les fonts i a la Societat Coral han anat passant els anys i tots ens hem anat fent grans; jo sempre hi he estat, i amb diferència, el de més edat del grup, però malgrat això, he procurat ser dels primers a agafar-me a les feines més feixugues per allò de “predicar amb l'exemple”. Actualment, encara que la il·lusió és la mateixa, les forces ja em comencen a fallar i els companys reserven per a mi feines més plaents.

De persones predisposades a treballar voluntàriament i desinteressadament pel bé de tots, crec que sempre n'han existit, n'hi ha i n'hi haurà; i també crec que cal considerar aquesta sensibilitat o manera de ser i d'organitzar-se com un bé i com un patrimoni immaterial immers en la nostra cultura des de fa molts anys.